

Mestarin opetuksia

■ JARMO SAARTI

Mestari Kongin keskustelut.

Kungfutselaisuuden ydinolemus.

Suomentanut ja toimittanut Jyrki Kallio. Gaudeamus 2014.

Kiinalaisen klassisen ajattelun kaksi länsimailla tunnetuinta nimeä lienevät Laozi ja Kongzi. Mestari Laon pääteos on *Daodejing*, josta on erilaisia suomennoksia kymmenisen kappaletta. Mestari Kongin – ehkä paremmin tunnettuna myös Kungfutsena – pääteos *Keskustelut (Lunyu)* ilmestyy nyt toisena kokonaisena käännöksenä. Edellisen teki Toivo Koskikallio vuonna 1958. Käsillä oleva suomennos jatkaa Jyrki Kallion vanhan Kiinan klassikoiden käännösten sarjaa ja samalla siirtää katseen Kiinan klassisen kirjallisuuden kaanonin alkuaikoihin.

Laozin teos on ollut tärkeä kulttuurinen vaikuttaja länsimailla erityisesti mystisen idän kuvan muokkaajana. Kongzi puolestaan on keskeinen tekijä yritettäessä ymmärtää myös nykyisen Kiinan politiikkaa ja etiikkaa sekä sitä, miten kansakunta ja kansalaiset käyttäytyvät. Kongzin poliittinen ja kasvatuksellinen merkitys on myös siinä, että hänen kokoamikseen mainitut niin sanotut klassisen Kiinan kirjalliset klassikot – neljä kirjaa ja viisi klassikkoa – muodostivat kaanonin, jonka pohjalle kiinalainen kirjallinen sivistys kasvoi ja jota lukemattomat virkamieheksi haaveilleet joutuivat panttämään valmistautuessaan valtion palvelukseen.

Sotivista valtioista kohti yhtenäistä valtakuntaa

Mestari Kongin syntymävuodeksi on esitetty 552 eaa. ja hänen kerrotaan eläneen ja vaikuttaneen noin seitsemänkymmenen vuoden ajan. Kong eli Zhou-kauden (n. 1045–221 eaa.) aikana, jolloin Kiinan ensimmäinen yhtenäinen valtio alkoi kehittyä. Samaan aikaan sotivien valtioiden tarvitsema säätyrakenne alkoi muuttua kohti sivistysvaltion tarvitsemaa rakennetta. Kong itse syntyi köyhtyneeseen ritari luokkaan.

Kongin opetus rakentaa siltaa myyttisen menneisyyden ja rakentumassa olevan valtion välillä. Zhou-kauden alku kuviteltiin vallankäytön kannalta ideaaliseksi, koska nimellinen yhtenäisyys ja hajautettu vallankäyttö takasivat sekä rauhan että mahdollisuuden elinvoimaiseen kehittymiseen. Kongin aikana oli merkkejä vallan hajoamisesta ja uusista ristiriidoista. Tämän vuoksi Kong alkoi Kallion mukaan rakentaa oppiaan menneisyydelle ja sen arvoille, joita hän ajatteli hyvän valtion ja sen hoitajien tarvitsevan kriisiytyvässä tilanteessa.

Kong alkoi opettaa oppiaan ja kehitti jo elinaikanaan koulukunnan seuraajineen. Tässä hänen toimintatapansa muistuttavat tuon ajan historiallista kehitystä muualakin: ajattelija keskustelee oppilaidensa kanssa ja keskustelun pohjalta aletaan rakentaa kirjallista perintöä ja oppirakennelmia. Keisarikunnan viralliseksi opiski kungfutselaisuus tuli 136 eaa. ja jatkoi siinä asemassa aina vuoteen 1905, jolloin sen asema mureni modernin ajan ja 1900-luvun alun maailmansotien aiheuttamien poliittisten muutosten vuoksi. Kommunistinen Kiina kielsi konfutse-

laisuuden, mutta poliittisen avautumisen ja uuden ideologian tarpeen vuoksi tällä vuosituuhannella on nähty Kongin oppien uudelleen tuleminen ja jopa rehabilitointi.

Kongin oppi liittyy keskeisesti politiikkaan ja kansalaiseetiikkaan, siihen, kuinka valtion johto ja sen kansalaiset toimivat – länsimaisesta puhetapaa käyttäen – sivistyneesti. Valtaa käyttävät kunnialliset ja ylevät herrasmiehet. Opin keskeisinä hyveinä ovat lisäksi perinnäistavat ja kuuliaisuus, jolla tarkoitetaan ”toimimista vanhempiensa ja ylempiensä parhaaksi”, sekä uskollisuus erityisesti hallitsijaa kohtaan.

Yksilötason hyveitä ovat oikeellisuus ja huomaavaisuus, arvoja, joiden pohjalle voidaan alkaa rakentaa oikeusvaltiota. Kongin opin keskeisiä käsitteitä ovat myös tie (*dao*) ja hyve (*de*), jotka ovat klassisen kiinalaisen filosofian tärkeimpiä käsitteitä. Kongilla tie tarkoitti erityisesti muinaisaikojen tapojen seuraamista ja niistä opin ottamista.

Hyvän hallitsijan – tai hallitsijaluokan – käsitteeseen liittyvät loput Kongin hyveistä: tietäväisyys, esikuvallinen mies ja mallikas. Näissä näkyvät selkeästi hänen halunsa korostaa sotimisen, vallanhimon ja sekasorron sijasta sellaista hallintoa, joka luo rauhaa ja mahdollisuuksia. Kongin opin ytimessä on myös koulutuksen ja oppimisen velvollisuus itsensä kehittämisessä.

Kongin yllättävän moderni valtio-oppi näkyy hyvin otteessa XII.7:

”Tarvitaan vain kylliksi ruokaa ja kylliksi aseita sekä rahvaan luottamus hallintoon.” Zigong kysyi: ”Jos olisi pakko, niin mistä näistä kolmesta tulisi luopua ensiksi?” Mestari vastasi: ”Luovuttakoon aseista.” Zigong kysyi: ”Jos olisi pakko, niin kummasta jäljellejääneestä tulisi luopua ensiksi?” Mestari vastasi: ”Luovuttakoon ruoas-

ta. Kuolemaa on ollut muinaisuudesta saakka. Ilman kansan luottamusta hallinto ei pysy pystyssä.”

Kongin tekstit ja niiden kerrostumat

Keskustelut-teos koostuu eri aikoina muistiin kirjoitetuista fragmenteista. Eri muistiinmerkitsijät ovat myös käsitelleet tekstiä eri tavoin. Kallio on hyödyntänyt tätä teoksen jaottelussa. Teoksen alkuun hän on sijoittanut tutkimuksen mukaan vanhimman kerrostuman, jota pidetään myös autenttisimpana, Kongin ja hänen aikalaistensa suullista perimätietoa hyödyntävänä osiona. Myöhemmät kerrostumat ja niiden tekstit ovat rakentuneet opillisten tulkintojen historian kautta. Alkuperäistekstien tarkka ajoittaminen on vielä tekemättä – ja saattaa jäädäkin – mutta tekstien rakenteista on voitu päätellä jotakin niiden ajallisista suhteista. Lisäksi eri osioiden ajallinen kerrostuma on sekava, koska vanhempia ja uudempia tekstinosa on käytetty varsin vapaasti.

Kallion rakenteellinen ratkaisu palvelee hyvin lukijaa. Kääntäjä itse sanoo: ”Pyrkimykseni on luoda lukijalle mahdollisimman hyvät edellytykset muodostaa käsitys siitä, miten *Keskustelut*-teos on kasvanut ja kehittynyt.” Erityisesti tällaisten teosten kohdalla, jotka ovat olleet historiallisten ja opillisten intohimojen kohteena satojen ja jopa tuhansien vuosien ajan, lukijan on joskus vaikea erottaa käännöksistä historiallisia kerrostumia ja opillista kehittymistä. Kallion laatima laaja, teoksen loppuun sijoitettu katsaus konfutselaisuuden kehittymisestä oppina, uskontona ja valtiollisena ideologiana tukee hyvin tätä tavoitetta.

Hyppy Koskikallion käännöksen tulkinnasta, jossa teos nähtiin

vielä Kongin oppilaiden tekemänä yhtenäisenä kirjallisena luomuksena, Kallion analyttiseen käännökseen kuvaa hyvin myös suomalaisen sinologian ja Kiina-osaamisen kehittymistä. Myyttinen Kiina ja sen tarinat aletaan nähdä kriittisen tutkimuksen läpi. Tällöin näkemys muuttuu monipuolisemmaksi ja pitkän historian ymmärtämiseksi.

Ääriesimerkkeinä tästä ovat seuraavat otteet näistä eri tulkinnoista:

I.ix. Tseng-tse lausui: ”Jos vanhemmille toimitetaan kunnolliset hautajaiset ja heidän muistoaan rakkaudella vaalitaan, niin kansan hyveet kasvavat suuresti.” (Koskikallio 1958.)

I.9 Zengzi sanoi: ”*Jos hallitsija* harkitsisi *tekojensa* lopullisia seurauksia ja olisi pyrkimyksissään kaukonäköinen, niin rahvaan hyveellisyys kukoistaisi jälleen.” (Kallio 2014.)

Koskikallion tulkinta pohjaa kommentaarien pohjalta tehtyyn tulkintaan, Kallio puolestaan tulkitsee tekstin suoremmin ohjeena hallitsijalle.

Kaiken kaikkiaan Kallion käännös on hyvä alku konfutselaisuuden kriittiseen avaamiseen suomalaiselle lukijakunnalle. Mestari Kongin oppi näyttätyy suomalaisen silmin kovin tutulta: hyvä hallinto, sivistys ja koulutus ovat olleet keskeisiä arvoja jo kohta satavuotiaan maamme rakentamisessakin. Niin ne ovat olleet jo pari tuhatta vuotta kiinalaisen kansalaisuuden ja valtion keskeisenä ideologiana.

Kirjoittaja on Itä-Suomen yliopiston kirjastonjohtaja.